

i a continuació, com a un extracte o regest d'un text antic, de 1245, diu que si «per raó d'alguna *ruvnada* s'espallés la peixera ---»: s'entén que no copia el text, sinó n'explica el contingut, però reproduint-ne el mot *ruvnada* (BCEC 1908, 167, 163). Un dels exs més antics de *rovina* 'riuada' en un text val de 1405. «un pont de pedra molt bell qui té, de la ciutat tro al monestir, a esquivar temps de *rovina* e de pluvials aygues» (Rubio Vela, *Epist Val*, 91, 23)

El primitiu ha estat usat per algun escr., com el lleidatà Joan Santamaria: «L'aire s'espesseix més encara, amb una agra sentor de mullena, d'argila entollada, de *robina* de molsa submergida» (*Visions de Cat*, en «La Publicitat», 25-xi-1926). Ni a Lleida ni a la major part del territori on s'usa el mot, no distingeixen la *-v-* de la *-b-*, però allà on fan la distinció, ho he sentit amb labiodental: *Barranc de les rüvines* a la Morera de Montsant (1936), terrenys que no es conreen d'ençà que per la riuada de Santa Tecla, van quedar coberts de rocs, igual en altres indrets del Priorat,¹ en tot cas amb la *-v-*, i no *-b-*, està d'acord no sols això sinó la grafia d'Eiximenis, de JnEsteve i del DAG; i l'etimologia

Pel que fa a la vocal pretònica, és sabut que davant *i* té gran extensió en cat. occidental el pas de la *o* pretònica a *u*, i que en canvi no s'hi dona la ultracorreció *u-i* > *o-i* (com en alguns punts de Mallorca): diuen p. ex. *koxi* o *kuzi*, *florit* o *flurit* (però en casos com *fuži* o *bulži*, no hi ha hagut mai cap vacil·lació), vol dir, doncs, que sobre la qualitat de la *o* pretònica + *i*, els casos de *o* tenen força demostrativa, fins si no són gaire nombrosos, i que els de pronúncia amb *u* no són provatoris.

Heus aquí els testimonis locals recollits, del mot i dels seus derivats: «Al peu de la cova, la *rübina* es va emportar uns carlins el dia de Sta. Tecla» Cervià de les Garrigues (1935) Cap al Sud arriba fins a la comarca morellana: a Sorita, partida de *lez rübines* vora el Bergantes «perquè el riu ho havia *enrübínat*» (1951)

El derivat més estès és el subst. col·lectiu *rovnada* 'conjunt de sorra i llot que deixen el riu, riera o torrent, en revenir', alt Lluçanès, Segarra i «terres lleidatanes», *CostManc* II, § 403, i alterat en «*sovvnada* en algunes comarques» (§ 420, no se'n té altra notícia, però s'explica fàcilment per contaminació del quasi sinònim *solsida*, *ensulsada*, i potser també *sorra*); *rübina* 'rierada' Vallfogona de Riucorb (CaCandi, BCEC VI, 99) «Les *rübínades* varen colgar la font» 'les terres arrossegades per la riuada' La Floresta, «Lo Toll de l'Olla és un *buñonerét* [dim. d'ALBELLÓ] per on baixen les *rübínades*» Borges Blanques (1935); «una *rübínada* d'aigua» Castellet (B. Penedès), 1955; i cap al NO. arribem fins a l'Alta Ribagorçana: «La Font Nova en diuen així perquè hi van baixar *rübínades* d'aigua» Aulàs (1957).

Amb caràcter verbal, de participi, és també ben viu als Pirineus i pre-Pirineu: a la Vall de Boí, amb el matís d'omplir-se un paratge de runa i enderrocs, per aigües o allaus: el sector de la Montanyeta que en diuen

L'Arenal és perquè «va estar *enrübínat* i hi ha molta arenota i grava» Boí (1953), mentre que en el Cardener això mateix es diu *arrovínat*: sengles paratges dits *L'Arrovínat* a Cardona i a Gósol (1954, 1964). Maestr. *roumer* usat per definir *cascall* «r de pedres menudes arrastrades per les aigües de riu o rambla», GaGirona, *Voc Maestr*) «Lo Pou *rübínós*», *Estany de Rubimets*, en el barranc de Sellente, prop de Tavascan, BDC xxiii, 328; xxiv, 283, col·lectiu en -ETUM *Robinera* f. lloc del riu o barranc d'on hom extrau sorra per a la construcció, a Benassal (CSalvador, *Misc Fabra*, 259).

Fora del nostre domini hi ha mots que són evidentment del mateix origen *Enrübínado* és andalús (Alc. Venceslada). En oc. ant. *roma*, ultra el sentit de «destrucció, ruina», es documenta amb el de «éboulement» i per tant Rohlf's deriva d'això *rübínat* «éboulement» a l'Alt Arrieja (a Merencs, ja a la ratlla de Cerdanya, RLtR VII, 138). Figura en la toponímia: en la forma *Rumes-Basses* nom d'un mas a Alet (Aude) podríem creure un mer cultisme, però ens adonem que és el nostre mot popular gràcies a les formes antigues: *Roubine* o *-igne* l'any 1769, *Rouvine* 1729, *Rouvyman* 1594 (Sabarthès, *Dict Top de l'Aude*); *La Rouvine*, despoblada a Calvìnet en el Cantal (Amé, *Dict Top.*). L'it. *rovinoso* és, en general, 'ruinós', però al capdavall, en la zona alpina, també s'acosta molt al nostre significat, puix que s'aplica a barrancades plenes d'enderrocs: «si apre la valle laterale --- torrente non meno *rovinoso* dell'Anza» (Gysling, *Il Di di Valle Anzasca*, ARom XIII, 108)

En canvi uns altres mots deuen ser només homònims. *Rubines* és un vell nom de data mossàrab al mig de Mallorca, cap a Binissalem No en manca algun estudi, sobre el qual veg. AMAlcover (BDLC 1925, 55); com que és una zona rocosa, aquí fóra admissible l'etimologia *rübínas* 'roquissers', a condició d'admetre que en la forma *rupinas* que hauríem d'esperar en mossàrab, la *p* fou canviada en *-b-* per la pronúncia de l'àrab.

Quant a l'occità *robina* com a nom de canal, és un mot important; però tant la *-b-* com el sentit em semblen oposar, cada una de les dues coses, un obstacle quasi decisiu, i tots dos sumats trobo que ens desvien enterament de la idea Pertany a la llengua mistralenca: «uno *roubino* / gounflo de plueio», *Calendau* (trad. «un cours d'eau» IX, 60 2); «dins li pradello li segaire, / long di *roubino* li pescaire» ('le long des canaux', *Nerto* III, 524); des de Provença i Narbona (on hi ha famoses *robinas*) arriba fins al Baix Llesmosí: *roubina* «ruisseau, canal» (Laborde). Ja es coneixia documentació medieval de l'oc. ant. *robina* «rigole»; i Bambeck, *BbZRP* cxv, 20-22, n'hi afegeix de la forma llatinitzada *rupina*, però amb cites del S. IX a Itàlia que probablement no tenen relació amb el nom del canal; i bastanta de Provença en el S. XI, més una dada isolada, de 840, treta del Cart. de Lerins: hi caldria un estudi més crític, però aquestes cites provençals, almenys en part, semblen pertinents, tanmateix és inadmissible fer venir això de *rübina* com volen Wartburg (*FEW* x, 578a) i el seu alumne: amb unes justifi-